

ኩነታት መከተና

እዘን ዝሓለፉ 3 ዓመታት እገዳ ዘግሃድኦ ሓቅታት ነይሩ፡

1. በቲ ሓደ ሸነኽ ኤርትራዊ ኣብ ዝሃለወ ይሃሉ፡ ይዕበ ይንኣስ ብሃገሩ ዝመጸ፡ ዘይክማህ፡ ዘይጃጃን ዘይምብርከኽን ምጃኑ ዳግማይ ዘመስከራ ዓመታትየን ነይረን። እቶም ሰናይ ህዝቢ ኤርትራ ዘይውሓጠሎም ሓይልታትን ባእታትን፡ ንኤርትራ ኣጊዶም፡ ውድቀታ ክርእዩ ሃረር ኢሎም። እንተኾነ፡ ብሳላ ሓድነትናን ጽንዓትናን፡ ሓሳቦም ከይሰመረ፡ ናይ ገሊኦም ጸሓይ ዕምሮም ዓሪባ፡ ገሊኦን ድማ ከምዚ ክንርእዮን ክንሰምዖን ዝቐነና ፡ ንኻልኣት ክወግኣሉ ዝሰሓልኦ (ዘብልሓኦ) ቐርኑን ተሰለዑ ፡ ሰመርመር ዝብል መልሓሰን ኣብ ወታእታእ ኣትዩ፡ ተዋሪደንን ጭረኦን ደጉለን ኣለዋ። መስጣ ወጽዓና ረኽብዎምኳ ኣይንብልን። እቲ ረኽቦም ዘለዉ ዕሽር ዕሽሪት ናይቲ ንዓና ዝሓለንምን ዘጸነትዎ ተንፋስን ዝዳረግ ኣይኮነን። ሓደ ዕትሪት ናይቲ ዝዘርእዎ እከይ ግን ይዓጽዱ ኣለዉ። እዞም ንረብሓ ኤርትራን ቀርኒ ኣፍሪቃንሲ ይትረፍ ፡ ንረብሓቲ ከገልግልዎ ዝምሓልሉ ህዝብታቶምውን ከይተረፈ ንስለ ዕርክነትን ውልቃዊ ረብሓኦምን ክብሉ ንዓለምና ብሓፈሻ ንዘባና ኸኣ ብፍላይ ከም ዝበደሉ ፡ ብቻላትና ዘይክኣነስ ብኻልኣት ኣብ ኣደባባይ ክኸሰሱ ቐንዮም።
2. በቲ ኻልእ ፡ እቶም ሰብ ክሓልፈሉ እንክርእዩ ዓይኖም ደም ዝመልኦም ሓሳዓት፡ ተተመሰለሎም ኢሎም፡ ዘይሳለምዎ ደብሪ፡ ዘይስዕምዎ እምኒን ፡ ዘይሰግድሉ ግኒንን ከምዘየለ ኣርእየናና። እቲ ብማንታ መልሓስ እናተዛረቡ፡ ብማንታ ልቢ እናደናገሩ ምንባር ዕጥቆም ስለ ዝኹነ ፡ ከም ደለይቲ ሰላም ተመሲሎም ቀብጠርጠር ዝብልሉ ሜላውን ዳርጋ ዕርቃኑ እናወጸዩ። ሰላም ንዓታቶም ንና ስለ ዝኹነት፡ ሰላም ሰላም ኢሎም ከደናግርዎ ዝኸእሉ ኤርትራዊውን ዘሎ ኣይመስለናን። “በትሪ ሓቂ፡ ትቐጥንምበር ኣይትስበርን” ከም ዝብልዎ ፡ በትሪ ሓቅና ይትረፍ ክትስበር ኣይተለውየትንውን። ንናይ ሓሶት ሻፎታቶም (ረጉድ ኣባትሮም) ሰባቢራ፡ ሓይላን ተሪራን ኣብ እትርከበሉ መድረኽ ኢናውን ዘሎና።
3. ኣብዚ ዝሓለፈ ሰለስተ ዓመታት ፡ ኣብ ኩሉ ኩርንዓት ዓለም ተጓሃሂሩ ዝርከብ ኤርትራዊ ህዝባዊ መኸተ ፡ ዘይተነግረሉምበር ዘይተገብረ ኣሎ ክንብል ኣይንኸእልን ኢና። ጌረ ኢሉ ዘይዛረብ በብውልቁ ምእንቲ ኤርትራ ከየዕረፈ ዝሕለቐ ኤርትራዊ ወሑድ ኣይኮነን። ነቲ ብዝተወደበ ኣገባብ ዝተገብረ ህዝባዊ መኸተና ዘሓየሎ፡ ንጸላእትና ኣብ ዕብድብድ የእትይዎም ዘሎ ቐንዲ ኤርትራዊ ረጃሒ ኣሎ። እዚ ኸኣ እቲ ክስድዕዩ ፡ ከብ ቅኑዕ መትከሉ ከልግስዩ ኢሎም ዝሓሰብዎ ኤርትራዊ መንእሰይ፡ ከምቲ “ራዛ ናይ ኣብኡ ሓዛ” ከይኑ፡ ይትረፍ ክሰድዓሎምን፡ ኣንጻር ሃገሩን ህዝቡን ክስለፈሎም፡ ሰገጥውን ከይበለ ይምክት ስለ ዘሎዩ። በዚ ኣጋጣሚዚ ነቲ ኒሕን ሓቦን ወለዱ ሰኒቑ፡ ውርሻ ያታቱ ሒዙ፡ ንብሩህ መጻኢ ኤርትራ ዝቃለስ ዘሎ ተውለ ናይ ውሽጥን ወጻእን ኤርትራዊ መንእሰይ፡ ክብርን ሞጎስን ንዓኻ ይኹን ክንብል ይግባእ።
4. ብተወሳኺ ኣብ ፈቐዶ ኸተማታት ለይትን መዓልትን ኣብ ዝተፈላለዩ ንጥፈታት ሃገር ተዋፊሮም ዝምክቱ ዘለዉ። ናይ ገለገሊኦም እሞኽኦ ልዕሊ ኣርብዓ ዓመታት ዘቐጸረ፡ ዘደንጽ ተወፋይነት፡ ኣቦታትን ኣዴታትንዩ። እዚ ዘይተነግረሉምበር ዘይተገብረ ሃገራዊ ፍቕሪን ኒሕን ጸብጺብኻ ዝውዳእ ኣይኮነን። ኤርትራ እንቋዕ ናታትኩም ኩንና ክንብል ንደሊ። እዚ ደኽመ፡ ታሓሊለ ዘይብል ወለዶዚ፡ እዚ በጀካ ንሃገር እምበር ንዓይ ይጥዓመኒ ዘይብል ወለዶዚዩ ዓንዲ ሕጄ ህዝባዊ መኸተናዩ። ነዚ ወለዶዚውን ዮሃና። ናይ ኣዴታት ገደ ኣብ መኸተሞ ዝሚርካ ስለ ዘይውዳእ፡ እንቋዕ ናታትክን ኩና።

5. ሓዲ ካብ'ቲ ኣንጻርና ዝካየድ ዘሎ ኩናት፡ ዘበናዊን ዘየላበን ስነ-ኣእምሮአዊን ስለ ዝኹን፡ ነዚ ዕርዲ መኸት'ዚ ገጥ ኣቢሎም ሒዞም ዘለዉ ፡ እቶም ሰብ ክድቅስ ከይደቀሱ፡ ሰብ ከዕርፍ ከየዕረፉ፡ ሃገራውያን መደበራት ረድዮ፡ ፈነወ ተለቪዥናት፡ መርበብ ሓበሬታት ኣብ ምእላይን ንዕኡ ዝኸውን መደባት ኣብ ምድላውን ምጽሓፍን ተዋፊሮም ዘለዉ ዜጋታት ናይዚ መከተ ሕመረት'ዮም። ምስ ናይዚ ኣቶም ሓቢሩ ዝኸይድ፡ ገን ከኣ ቅጽበታዊ መልስን ሓስብን ዘድልዮኸኣ እቲ ኣብዚ ሓድስቲ ማሕበራዊ መርበባት ዝብልዎ፡ ናይ ፓልቶክ፡ ፋይስቡክ ትዊተርን ዩቲብ ዓውዲ ኩናት ብውልቅን ብወዱብ ኣገባብ ዝካራፈሱ ዘለዉ ዜጋታት'ውን ዓንዲ ሕቂ ናይ መኸተናዮም፡ ቀጽልሉ ንብል።

ኩነታት እገዳ

6. ድቂቲ ቅድሚ 3 ዓመት ብሸም 1907፡ ዓሚ ድማ ብሸም 2023 ዝተወልደ እከይ እገዳታት ዝጸረ ማህጸን ናይ መን ከም ዝኹን ንስሕቶ ኣይኹነን። እቲ ካብ ኣብያተ ጽሕፈት ወጻኢ ጉዳያት ኣሜሪካ ዝመሎቹ ደብዳቤታቶም'ውን ብዝግባእ ከሺሕዎምዮ። ሓቅን ጭብጥን ዘይብሉ፡ ሂና ሓሶት ኮሚሮም ከሲሶም ንክእግዱና ከም እተሻረኹ'ውን ሰነዳቶም ዘረጋግጽዮ።
7. እቲ ጠቕነታት (ሓሶት) ከሳሲ ዘቐምዎ ፡ ሓሶት ዝስንቁን ብዓይኑ ዘውጽእ ሓሶት ዝኸስስ ዝነበረ፡ ተጻናታዊ ጉጅለ (ሞኒተሪንግ ግሩፕ)፡ ነቲ ናይ ቀደም ናይ ጠቐረ ሓሶቱ ከየተናስሐን ብወግዒ ከይሰሓበን ፡ ሚዛናዊ ጸብጻብ ዘቕርብ ዘሎ ንክመስል፡ እቲ ንእገዳ 1907 መመኸነይታ ዝነበረ ፡ ኣብ ሶማል ኔሩን ኣሎን ዝብልዎ ናይ ኤርትራ ኢድ ምትእትታው፡ ዋላ ሓንቲ ጭብጢ ከም ዘይረኸበሉ ተአሚኑ። ይትረፍ ፡ ነቲ ወራር ወያኔን ኣሜሪካን ዝወለዶን ዘዕኹብን ኣልሸባብ ይትረፍ፡ ንዝኹን ተቃዋማይ ሶማል፡ ካብ ኤርትራ ዝመጽእ ሓገዝ ከም ዘየለ'ውን ከይፈተወ ተአሚኑ። እቲ ቅድሚ 13 ወርሒ ፡ ኣብ ወርሒ ሕዳር ናይ 2011፡ ነቲ ብ5 ታሕሳስ 2011 ንክሕልፉ ዝደናደንዎ ዝነበሩ እገዳ መራኅዲ ክኸኖም ዝመሃዝዎ ፡ ኣጽዋር ጽዒነን ናብ ባይደዋ ዓሊበን ዝበሉና ምትሃታውያን ነፈርቲ ዝኸውን ጭብጢ'ውን ከም ዘየለ ተአሚኑ። ሽም ከይረቐሐ ምንጪ እቲ ሓሶት ኢትዮጵያን መሓውር ስለዩ ምዕራብ ምኽኖም'ውን ኣተንቢሁ። ኣብዚ እዋንዚ እተን ተደፋፊኣን ኣብ ሻራ ኣትዮን ዝነበራ ሃገራት ዳርጋ ዓው ኢለን ከይዛረባ ፈሪሐን እምበር፡ ዝተጣፀሳ ኢያን ዝመስላ። እቲ ተጠሊዖም ድልየት ኢጋድን ኣፍሪቃንዮ ዘብልዎ ዝነበሩ'ውን ከምኡ ከም ከምዘይነበረ ምላቕ ደብዳቤታ ዊኪ ሊክስ ኣቃሊዕዎምዮ።
8. እዚ ተጻናታዊ ጉጅለ'ዚ ከይሓሰወ ክነብር ስለዘይክእል፡ ቃና ናይ'ቲ ኤርትራ ንሶማል ትህውኽ ኣላ ዝብሎ ዝበረ ቐይሩ፡ ኤርትራ ብትህቦ ኣጽዋር ማእከለይ ምብራቕ ይህውኽ ኣሎ ክብልዮ ጀሚሩ ዘሎ። እቲ ኣብ ናይ 2011 ዝጀመሮ ጸብጻብ ቦቲ ናይ 2012 ጸብጻብ ቐጸልዎ። እቲ ብምድረበዳ ሲና ኣቢሉ ንቃዛ ዝከይድ ኣጽዋር ካብ ብኤርትራ ኣቢሉ ከም ዝሓልፍ ክእምን'ውን ሒሹ ኢሉ። እቲ ንሶማል ይኸይድ ነይሩ ዝብልዎ ኣጽዋር ፡ ሕጂ ንፋሱ ቐይሩ ፡ ካብ ዓላ ተበጊሱ ብመዓሰከር ስደተኛታት ሱዳን ኣቢሉ ንእጸምእ ሲና ብኡ ኣቢሉ ንቃዛ ኸይዱ ይህውኽ ኣሎ ይብሉና ኣለዉ። ፈጣጥ ሓሶት።
9. እዚ ኣይ ንሶማል ኣይንሰላም ኣብ ልዕሌና እተሰገደደ ዘይፍትሓዊ እገዳ፡ ንሶማል ዝኸውን ሓሶት ካብ ተወድኣና ብዝብል ምዕልባጥ ምስ ካልኣት ኣለዉ ዝብልዎም ጥሩፋት ሓይልታት ከተሓሕዙና ሒሹ ይብሉ ኣለዎ።

10. ምስዚ ተተሓሔዙ ዝኸይድ እቶም ብገብን ንግዲ ደቂ ሰባት ዝሕተቱ፡ እቶም ብህይወት ኣማኢት ኤርትራውያንን ፡ ኤርትራውያን ኢና ብዝብል ናይ ፈጠራ መንነት ዝገዛዙ ንጹሃት ዜጋታት ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝሕተቱ ነጋዶ ሳጥንኤል ኮር ተገልበጥ ንመንግስቲ ኤርትራ ብንግዲ ደቂ ሰባት ክኸስዎ ኣጸብዖም ይቕሰሩን የወጣውጡን ኣለዉ። እቲ ካብ ኣስመራ ዝመሓላለፍ ዝነበረ ደብዳቤታቶም ከም ዝሕብሮ በዓል መን ብምንታይ መናውራ መንእሰያት የስልሉ ከም ዝነበሩ ግን ባዕላቶም ዝእመንሉዮ። እዚ እቲ ብሕጂ ክደፍእሉ ዝደልዩ ዘለዉ ጐስጓስ ምዃኑ ክንዝግዕ የብልናን። ሰብኣዊ መሰላት ሃይማኖታዊ መሰላት ዝብል ኩሕሊ ተጂሓሒሉዮ ግን ዝመጽእ ዘሎ።
11. ኣብዚ ክርሳዕ ዘይብሉ፡ እገዳ ንኣብያ ኢትዮጵያ ኣብ ምትግባር ብይን ኮምሽን ዶብ ከተባብዕ ዝተማህዘ በትሪ እምበር ወይ ንሰላም ወይ ንሶማሊ ተባሂሉ ዝተሃቀነ ከም ዘይኩነ ኩልና ኤርትራውያን ኣድዕዲዕና ንፈልጦዮ። ኩናት ወያኖውን ኣብ ልዕሌና ዝተኣወጀውን እቲ ንጹር ራእዩ ሓዙ ዝተበገሰ መንግስቲ እንተ ሰሊጥዎ ከሕፍረናዮ። ብተወሳኺ ንፖሊስታቱ ናብ ድላዪና ክንጠውዮ ዘይንኸእል መንግስቲዮ ኢሎም ስለ ዝኣመኑ፡ ገና ታተ ኸይበለ ኸሎ ንኣንኩሎ ተባሂሉ ዝተኣልመዮ።
12. ኣብዚ መርትዖ ዝኸውን እቲ ንጸብጻብ ዋና ጸሓፊ ሕቡራት መንግስታት ዝበጽሖ ዕጫዮ። እቲ ብሾሞንተ ሰነ ናይዚ ዓመትዚ ባን ኪ ሙን ዘቕረቦ ጸብጻብ ዘንበብና ከም እንእመነሉ፡ ንኤርትራ ዝድግፍ ጸብጻብዮ ክትብሎ ዘይትኸእል ጸብጻብዮ ነይሩ። እንተኸኣ ኣሚሪካውያን ኣብ ቃልዕ ምስ ወጸ ንኸስሕቦ ኣገዲደዋ። ንሱ ኸኣ ሓንቲ ሑጥበ ጽሑፍ ስለ ዝሓወሰዮ። እታ ጽሕፍቲ ጉዳይ ሶማሊ ንክፍታሕ፡ ቀርኒ ኣፍሪቃ ሰላም ንኸረክብ ኣብያ ወያነ ንትግባረ ኮምሽን ዶብ ክግናሕ ኣለዎ ስለ ዝበለ ነይራ። ፍርቂ ፍርቂ ዝኹንት ምእማንያ ነይራ። እንተኸኣ ግን ንሳውን ኣጀንድኦም ስለ ትዘርገሎም ክቕበልዎ ድልዎት ኣይነበሩን። ስሓባ ኢሎም ኣገዲደዋ። እታ ጸብጻብ ፍርቂ ገጸታ ቐዲዶም ኣልጊሶም፡ ኣብቲ ንቡር ናይ ቤት ምክሪ ጸጥታ ናይ ጽሑፋት ሰሌዳ ከይተመዝገበት፡ ሳላሕ ኢሎም ፍርቂ ሕጡባታ ኣትሪፎም ብ29 ንሃሰ ኣቕረቦማ።

ለበዋታት

13. እቶም ሰናይና ዘይምነዩ ተተሓሔዞም ዘለዉ ስነ-ኣእምሮኣዊ ጐስጓስ፡ ኤርትራውያን ተመሲሎም ብዝቐርቡ ግንክ ዘይኤርትራውያን ብዘይኩኑን ዝተማእኸሉ፡ እኩይ ጐስጓስ ስለ ዝኸነ ከም ቀደምና ኣይንዳህለሉ። ከመዮ ደርፊ ገድሊ ዝብሎ፡ “መሳርዕና ክበታትን፡ ሓዊ ክመልስ ዝፍትን፡ ኣብኣ ትደዮ ንሕደኅ ቅልጽም ኩልና ትድሃኩ” ናይ ዕቕሊ ጽበት ለይትን መዓልትን ይጽዕሩ ኣለዉ። ኣይንደሃለሎም ኣይብልንየ ትደህሊልና ስለ ዘይንፈልጥ፡ ሚዛን ኣይንሃቦም ምባል ግን ሓደራ ዘዩድልዮ ጉዳይ ኣይኩነን። ናብ ስረሓት በጋሚዶ ኢዮም ተቐይሮም ዘለዉ።
14. ምሕያል ሽማግሌታት መኸተታውን ክንስርሓሉ ዝጸንሖን ዘሎንዮ። ኣብዚ ሓደራ ክንብሎ ንደሊ ነቶም ለይትን መዓልትን ዝሰርሑን ዝጽዕሩን ዘለዉ ዜጋታት ዮሃና እናበልና ኩልና ሃገራውያን በብዘለናዮ፡ ህዝባዊ መኸተና ናብ ዝበለጸ ድረጃ መኸተ ዝሰጋገረሉ ሓሳባት ካብ ምልጋስ ኣይንቆጠብ።
15. ዝጽበዩና ዘሎ ዕማም ቀሊል ኣይኩነን። ኣብ ነሓድ-ሕድና ንገብሮ ዘሎና መኸተ ስጡምን ስሙርን ዕውትንዮ። ምስዚ ተተሓሔዙ ዝኸይድ ግን እቲ ምስ ዘይኤርትራውያን ንገብሮ

ርክባት ፡ ብሓድሽ ብልሓት ናብ ሓድሽ መድረሽ ክብ ከንብሎ እላቦ። እቲ መሰለትና ንምድዋን ዝግበር ዘሎ ጸዕርታት ቀሊል ኣይኩነን። ብጸይቲ ሶፍያ ከተብርሃ'ያ። መኸተና ቦቲ ሓደ ነቲ ቡብሽነኹ ዝቐርብ ሓሶትን ምድንጋራትን እናመገቦትና ፡ ነቲ ተጌሩ ዘሎ ኣውንታዊ ሃገራዊ ምዕባለን ዝላን ናይ ምግላጽ ሓላፍነት ናይ ኩልና'ዩ። እቲ በኣማኢት ዶላራት ዝቐጸር ንዋታዊ ደገፍ ተሰቢሑን ሰቢሑን፣ ወላህላህ ዝብል ናይ ሓሶትን ሽርሕን ምራን ዝመስል ፡ ምራን ኣይኩነን ዓለባ ሳፊት'ዩ። ምስቲ ብሓቂ እተቐውደ፣ ምእንቲ ፍትሕን ርትዕን ዝማገቦት ምራን ኤርትራዊ መኸተ ክወዳደር ኣይክእልን'ዩ።